

POSTANOWIENIE

Dnia 5 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi R. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. III AUa [...], z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...], po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2022 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej R. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych;**
- 3. oddala skargę w pozostałej części;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącej R. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 27 stycznia 2022 r. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki R. K., zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] sygn. akt III AUa [...] nastąpiło naruszenie prawa skarżącej do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł;
3. zwrot na rzecz skarżącej kosztów postępowania w sprawie, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez adwokata według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że 18 grudnia 2019 r. do Sądu Okręgowego w K. wpłynęła apelacja organu rentowego od wyroku tego sądu z 29 października 2019 r., sygn. akt VII [...]. Sprawa została zarejestrowana przez Sąd Apelacyjny w [...] jeszcze w 2019 r. Następnie, 10 stycznia 2020 r. odpis apelacji został doręczony pełnomocnikowi skarżącej. Od tego czasu, tj. już od ponad 2 lat, Sąd Apelacyjny w [...] nie podjął w sprawie żadnych czynności, w szczególności nie wyznaczył rozprawy ani posiedzenia niejawnego. Wobec przedłużającego się braku czynności ze strony sądu, pełnomocnik skarżącej złożył w dniu 10 sierpnia 2020 r. wniosek o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, licząc na to, że jego uwzględnienie przyspieszy rozpoznanie sprawy. Niestety Sąd Apelacyjny w [...] nie zareagował na powyższy wniosek. W ocenie skarżącej, czas trwania postępowania przed sądem (ponad 2 lata) przeszło dwukrotnie przekroczył miarę, którą można uznać za uzasadnioną. Z powyższych względów, zasadne jest stwierdzenie przewlekłości postępowania.

Uzasadniając wniosek o zasądzenie odpowiedniej kwoty pieniężnej strona skarżąca wskazała, że stawki określone w ustawie są zbyt niskie i nie wyczerpują kryteriów słusznego zadośćuczynienia w rozumieniu Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. Wobec tego, powyższy przepis narusza art. 6 ust 1 oraz art. 13 Konwencji. Skarżąca wniosła, aby Sąd Najwyższy nie ograniczał się ramami ustawowymi i przyznał jej sumę stanowiącą słuszne zadośćuczynienie według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Gdyby jednak sąd nie podzielił powyższej argumentacji i zdecydował się przyznać skarżącej kwotę na zasadzie art. 12 ust. 4 ustawy, skarżąca zwróciła się o jej przyznanie w maksymalnej wysokości, albowiem

sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącej, która swoją postawą nie przyczyniła się do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] w odpowiedzi na skargę z dnia 10 lutego 2022 r. wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania

skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

Z analizy akt sprawy wynika, że apelacja organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 października 2019 r. wpłynęła do tego sądu w dniu 18 grudnia 2019 r. Na zarządzenie z dnia 19 grudnia 2019 r., akta sprawy wraz z apelacją zostały przekazane Sądowi Apelacyjnemu w [...] w dniu 23 grudnia 2019 r. W tym samym dniu sprawie przydzielono sędziego referenta. Na zarządzenie asystenta sędziego z dnia 30 grudnia 2019 r., odpis apelacji doręczony został pełnomocnikowi skarżącej. W dniu 28 stycznia 2020 r. do sądu II instancji wpłynęła odpowiedź na apelację, zaś w dniu 18 sierpnia 2020 r. wniosek o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, w stosunku, do którego zarządzono (bez wskazania daty zarządzenia) dołączenie do akt bez innych czynności. Od tej też chwili, w sprawie nie podejmowano żadnych czynności.

Dodatkowo Sąd Najwyższy zauważył i uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy sygn. akt III AUa [...] w Sądzie Apelacyjnym w [...] na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r. do 20 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020, poz. 433), natomiast od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).

Istotne znaczenie dla stwierdzenia tego, czy doszło do przewlekłości w analizowanej sprawie ma treść art. 15zzs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.). Stosownie do ust. 1 ww. artykułu w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12).

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony i nawet po odjęciu okresu od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. wciąż wynosił ponad 12 miesięcy. Sąd Apelacyjny w [...] od momentu wpływu akt

wraz z apelacją w dniu 23 grudnia 2019 r., w zasadzie poza wylosowaniem w tym dniu sędziego referenta oraz zarządzeniem w dniu 30 grudnia 2019 r. doręczenia odpisu apelacji nie podjął w sprawie żadnych czynności zmierzających do jej merytorycznego rozpoznania. Sąd Apelacyjny w [...] nie zareagował również i nie ustosunkował się także do wniosku odwołującej się o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie sygn. akt III AUa [...] toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w [...].

Przechodząc do oceny argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania mającej wskazywać na bezzasadność skargi, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczy wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać podnoszone przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] problemy wynikające z systemu losowego przydziału spraw. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jej rzecz kwoty 20.000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] sumy pieniężnej w wysokości 2.000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się od wniesienia w dniu 20 marca 2019 r. odwołania skarżącej od decyzji ZUS, to za każde z trzech zakończonych lat postępowania na rzecz R. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] należałoby zasądzić kwotę 1.500 zł. Jednakże z uwagi na ustawowe zastrzeżenie minimalnej odpowiedniej sumy pieniężnej w kwocie 2.000 zł, tę też kwotę należało zasądzić na rzecz skarżącej.

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania skarżącej żądanej przez nią kwoty 20.000 zł. R. K. nie uzasadniła w sposób przekonujący dlaczego domaga się zasądzenia akurat takiej kwoty, nie wykazała, iż opóźnienie w rozpoznaniu sprawy miało wpływ na jej życie. Zasądzana suma pieniężna w swej istocie ma na celu rekompensatę zaistnienia i skutków przewlekłości postępowania, a nie poprawę bytu materialnego skarżącej pozostającej w trudnej sytuacji ekonomicznej czy zdrowotnej. Z tych względów, w ocenie Sądu Najwyższego, kwota 2.000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia, a na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość rozstrzygnął jak w pkt 3 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm. (pkt 4 sentencji postanowienia).

